

Sebeukazování a jev(ení)

Patočka vždy trval na tom, že fenomenologie nesáhla po karteziánském motivu z bezradnosti ani nahodile, a rovněž nikoli proto, že by šlo o „přešlapování před metafyzickým vyústěním“; podle něho tento motiv nebyl „pro fenomenologii východiskem, nýbrž průchodem“. „Základní princip fenomenologie, od něhož se dostala ke karteziánismu, byl známý princip sebeukazování, princip, podle něhož se to, co se ukazuje, bere jako takové, zcela tak jak se dává, ale také tak, aby se to, co je v této danosti přítomné, nepřekračovalo.“ (Fenomenologie a metafyzika pohybu, in: Masaryk, samizd., 3.1.4.) Právě tuto myšlenku jsem nikdy nemohl přijmout, leč jako jeden z možných přístupů, nebo snad lépe jednu z možných metod, jichž si filosof může někdy dočasně použít, než eventuální výsledky podrobí náležité kritice a kritické analýze. Především musím odmítnout ztotožnění toho, jak se něco „ukazuje“, s tím, jak se „jeví“, tj. „vyjevuje“; tato záměna je ovšem neodlučná od toho, jak se ve fenomenologii chápe to, že se „nám“ něco „dává“. To, jak se nějaké jsoucno děje (odehrává), znamená, že se v kterémkoli okamžiku jakožto přítomné nějak „ukazuje“, ale neukazuje se adresně nikomu a ničemu, nýbrž „všemu“ a „čemukoli“ – právě jen jakožto „právě přítomné“ (něčemu nebo někomu). Není tedy původně na „jsoucnu“, aby se nějak „dávalo“ nebo „vyjevovalo“ (jevilo); každý jev, každé jevení či vyjevování je vždycky už výsledkem spolupráce (kolaborace) s něčím nebo někým, co nebo kdo toto sebe-ukazování zaregistruje a zapojí do souvislostí, které každé takové konkrétní sebe-ukázání daleko přesahují. A nejen to: už každé konkrétní sebe-ukázání je možné pouze v kontextu určitého „osvětí“ (či „ob-světí“), tedy v kontextu některých jiných, dalších jsoucen (bez tohoto kontextu by každé jsoucno zůstávalo jen jsoucnem virtuálním, a virtuální jsoucno, byť virtuálně „skutečné“, se zajisté nemůže vůbec ani ukazovat – neboť není čemu ani komu). Jestliže Patočka poznamenává (dtto), že „je však obtížné dosáhnout tohoto ‚brání věcí tak, jak se dávají‘ a nic cizího nepřidávat“, pak je nutno říci: není to obtížné, je to nemožné – je nemožné „nic nepřidávat“. Tam se právě ukazuje ta problematická a přesudečnost zmíněné fenomenologické devízy.

(Písek, 140607-1.)